

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-26>

УДК 378.937

Карпенко Ю.П.
Черкаська медична академія

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІМИ ЛІКАРЯМИ

Анотація. У статті акцентується увага на іншомовних професійно-мовленневих вміннях, які проявляються у володінні іноземною мовою (мовлення, аудіювання, говоріння, читання, письмо), та є сегментом готовності майбутніх лікарів до науково-дослідної діяльності. Визначено, що вивчення англійської мови є необхідною умовою у підготовці конкурентоспроможного фахівця. Описані засоби для ефективного засвоєння медичної термінології в рамках вивчення іноземної мови. Наведені завдання, що включають використання англійської мови (переклади термінів, складання словника, веб-квести, презентації, проектна діяльність, написання есе, рольові ігри). Наголошується, що для успішної здачі «Кроку 1» та набуття медичної компетентності майбутніми лікарями важливо закріплювати уміння у володінні англійською мовою при вивченні спеціальних предметів медичного спрямування, наприклад «Медичної хімії», «Анатомії», «Медичної біології».

Ключові слова: іншомовні вміння, медична компетентність, студент-медик, тестові завдання, компоненти готовності, процесуальний критерій.

Karpenko Yulia
Cherkasy Medical Academy

FEATURES OF ENGLISH LANGUAGE STUDY FOR FUTURE DOCTORS

Summary. The article focuses on foreign-language professional-speaking skills, which are manifested in foreign language skills (speaking, listening, grammar, reading, writing), which are a segment of future doctors' readiness for scientific and research activity. Scientists made a research on this problem. There are outlined insufficiently clarified questions about the study of foreign language by future doctors. It is determined that learning English is a prerequisite for the preparation of a competitive modern medical specialist. The article describes the means for the effective acquisition of medical terminology during the foreign language learning and self-preparation (electronic textbooks, sites for the study of medical terminology, situational videos, processing of medical articles, participation in English forums, watching movies and serials about doctors in original, online courses). Various tasks, which include the use of English, are given (translation of terms and creating a vocabulary of key definitions, participation in a lecture group and writing tests, web-quests, presentations, project activities, essay writing, situational tasks and role-playing games) to use not only while studying a foreign language, but also while the development of specific medical disciplines. It is emphasized that for successful completion of "Step 1" and acquisition of medical competence by future doctors, it is important to consolidate the ability to speak English when studying special medical subjects. Using the original tests from "Step 1" database increases students' interest in the profession and helps to master English, which is confirmed by the analysis of the 2nd year students survey: 78% of the respondents say that it is much easier for them to pass the online preparation for the exam, having skills in taking English language tests and medical terminology. The directions of further research, which are related to the analysis of the results of the surrender of "Step" by future doctors, are identified, in particular, the detection of the amount of mistakes in answering English-language test tasks and questions in Ukrainian.

Keywords: foreign-language skills, medical competence, medical student, test tasks, components of readiness, procedural criterion.

Постановка проблеми. Усебічна інформатизація українського суспільства впливає на формування нового покоління фахівців медицини, які не тільки повинні володіти специфічними медичними знаннями, а й постійно вдосконалювати та поглиблювати свою медичну компетенцію на рівні світових досягнень. Успішне вирішення даної задачі можливе лише при всебічній підготовці особистості, що передбачає оволодіння майбутніми лікарями не лише фаховими дисциплінами, а й англійською мовою для вільного сприймання та використання світового досвіду медичної галузі. На державному рівні це реалізується згідно «Концепції розвитку англійської мови в університетах» (2019 р.), де передбачається, що для вступу до закладу вищої освіти необхідно знати англійську мову на належному рівні та рекомендовано викладання англійською мовою фахових дисциплін [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення англійської мови студентами різних напрямків освіти висвітлюється в працях вчених в різних аспектах: Бірецька Л.С. звертає увагу на необхідності формування англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів та виділяє фактори, що сприяють її формуванню [2]; Князян М. О. у своїх працях досліджує самостійно-дослідницьку діяльність при вивченні іноземних мов [3]; Красенко О.М. аналізує лексичну компетентність IT студентів при вивченні англійської мови [5]; Очеретна О.Ю., Гончаренко М.Г. вважають, що для поліпшення якості освіти та для підготовки високопрофесійних фахівців необхідно при вивченні англійської мови спрямувати студентів на формування в них акмеологічної культури [6]; Аврахова Л.Я. розробила певні правила читання та граматики з найуживанішими категоріями медичних термінів для студентів медичних спеціальностей [1];

М. Князян, Л. Стрільчук, досліджуючи чинники, які впливають на низький рівень зацікавленості студентів до науково-дослідної роботи, виокремлюють рівні володіння англійською мовою [7; 8].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. При вивченні англійської мови майбутніми лікарями особлива увага повинна бути приділена дослідженню специфічних медичних термінів, якими повинен володіти лікар для успішного самовдосконалення у професії не лише при опануванні власне дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», а й при оволодінні змістом спеціальних медичних навчальних предметів.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкрити шляхи покращення оволодіння студентами медичних спеціальностей англійської мови при вивченні спеціальних медичних дисциплін для успішної здачі «Кроку» та для набуття медичної компетентності, що забезпечить у подальшому їх самореалізацію як фахівців.

Виклад основного матеріалу. При підготовці майбутнього лікаря важливим є формування не лише специфічних медичних навичок та вмінь, а й набуття загально-дослідницьких умінь, які сприятимуть самореалізації майбутнього фахівця. У своїх публікаціях ми приділяємо увагу дослідженню компонентного складу готовності майбутніх лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі фахової підготовки та виокремили три взаємопов'язаних компоненти: мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та процедурно-функціональний. Досліджуючи теоретичні аспекти процедурно-функціонального компонента, нами було виділено основні сегменти, як-от: технологічні вміння, котрі виявляються у здатності працювати з комп'ютером та використовувати ІТ-технології; комунікативні вміння, що реалізуються при спілкуванні з учасниками НДД та в професійній діяльності; організаторські вміння, які актуалізуються під час планування наукового дослідження та організації етапів НДД; іншомовні професійно-мовленнєві вміння, що проявляються у володінні іноземною мовою (мовлення, аудіювання, говоріння, читання, письмо); рефлексивні вміння, які передбачають самооцінку, самоконтроль діяльності. На нашу думку, недостатнє володіння іноземною мовою, зокрема, англійською, обмежує майбутніх лікарів у користуванні сучасними досягненнями світової науки, що передбачає опрацювання іноземної медичної літератури, публікації у світових журналах, участь у науково-практичних конференціях, он-лайн консультації із вченими-медиками.

Наголосимо, що першочерговою дисципліною, в результаті вивчення якої студенти-медики оволодівають англійською мовою, і є власне навчальна дисципліна «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», яку студенти опановують на 1-2 курсах. Задля визначення рівня засвоєння основних аспектів англійської мови з урахуванням медичної складової ми пропонуємо використати процесуальний критерій: в результаті вивчення викладачі проводять тестування, студенти – самодіагностику набутих умінь та навичок. Під час вивчення англійської мови майбутнім лікарям пропонують підруч-

ники з використанням саме термінології лікарів Professional English in Use Medicine, Carret Paths: Medical; робити закладки у своїх Гаджетах із посиланнями на сайти для вивчення медичних термінів (innerbody.com., medicine.net.com.); переглядати відео з підбіркою ситуаційних матеріалів та рольових ігор типу лікар-пацієнт, лікар-лікар: Virginia Allum, videomd.com.; опрацьовувати медичні статті англійською мовою на сайті physiciansweekly.com.; самовдосконалюватися у володінні англійською на он-лайн курсах, наприклад, futurelearn.com.; зареєструватися на певних форумах і спілкуватися з тими, хто також прагне вдосконалити свої англійські навички у медичній термінології: forum.studentdoctor.net. Звичайно потрібно виділити час на перегляд серіалів з медичною тематикою англійською мовою (House M.D.). При вивченні навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» викладачі повинні пропонувати студентам завдання, які не лише розширюють їх знання з предмету, а й сприяють у підготовці до здачі іспиту «Крок 1, 2, 3»: розробіть модель-схему «My self-creation as a professional researcher» (Моє самотворення як професіонала-дослідника), складіть проект-сценарій «My first working day» (Мій перший робочий день), розкрийте причини, що зумовили успіх / невдачі в особистісно-професійному самозростанні при підготовці портфоліо дослідника з дисципліни на вибір студента та прийміть участь у бесіді з одногрупниками щодо обговорення шляхів подолання труднощів, підготуйте завдання типу case-study: «The disease onset occurred 3 days ago. The patient complains of body temperature up to 38°C, stomachache, and frequent loose bloody stools. Bacillary dysentery was clinically diagnosed in the patient. What method of microbiological diagnostics would be advisable in this case and what samples should be obtained from the patient to confirm this diagnosis? (Bacteriology, feces)». Інформацію візьміть з мережі Інтернет (Крок), Moodle, власного досвіду, із спілкування з лікарями практичної медицини; виконайте завдання на відповідність, наприклад «Match each of these symptoms with one or more of the eye conditions a-d above: 1) a bloodshot eye; 2) haloes around lights...» (З'єднати симптоми з назвами хвороб, які описані у попередньому завданні); «How the eye works» (Вставити потрібні слова у текст з історії захворювання).

При вивченні спеціальних медичних дисциплін потрібно розвивати навички у володінні англійською мовою та сприяти розширенню медичної термінології. Зокрема, при вивченні навчальної дисципліни «Медична біологія» студентам пропонують виконати завдання: підготуйте питання для мозкового штурму до теми «Особливості репродукції людини в зв'язку з її біосоціальною суттю» та складіть словник ключових дефініцій з перекладом на англійську мову; створіть графіті, яке відображає організацію еукаріотичної клітини і складові зобразіть з використанням символів хімічних елементів (макро- та мікроелементів), які входять до певних структур клітини, підпишіть структурні одиниці англійською мовою.

При вивченні предмету «Анатомія людини» завдання можуть мати такий зміст: підготуйте

частину лекційного матеріалу (один з пунктів плану) по темі «М'язова система» і проведіть його під час теоретичного заняття, на наступне заняття складіть тестові завдання відкритого типу по даному пункту плану (одне завдання повинно бути англійською мовою) та проведіть аналіз засвоєння матеріалу студентами; складіть модель суглоба, назвіть його складові та елементи, що укріплюють суглоб, позначте латинською та англійською мовами (модель може бути виготовлена з паперу, з допомогою комп'ютерних програм тощо).

При вивченні «Медичної хімії» завдання також можуть бути складені таким чином, щоб сприяти засвоєнню медичних термінів англійською мовою: підготуйте питання та проведіть веб-квест з теми «Біологічна роль s-елементів», терміни вкажіть українською та англійською в певному порядку, проаналізуйте, при використанні яких термінів було допущено найбільшу кількість помилок (українською чи англійською); візьміть участь у проекті «Срібло: медичне та біологічне значення» та включіть обов'язково назви медичних препаратів українською, англійською та латиною.

При вивченні дисципліни «Історія медицини» студентам можна запропонувати завдання: підготуйте есе українською та англійською мовами «Риси характеру сучасного сімейного лікаря» («Character traits of a modern family doctor»); складіть презентацію з дослідження медичних термінів, які мають іншомовне походження.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Основи біоетики та біобезпеки» завдання можуть бути такими: складіть індивідуальний словник ключових термінів та виразів до певних професійних ситуацій «Незадоволений пацієнт», «Роздратований лікар», «Пацієнт без черги», «Розлючені родичі пацієнта», «Стомлений лікар», підготуйте аналогічні сценарії англійською ("Unhappy Patient", "Irritated Doctor", "Patient Without Queue", "Angry Patient Relatives", "The tired doctor") та використайте їх у рольовій грі.

При вивченні «Гістології, цитології та ембріології», «Мікробіології, вірусології та імунології», «Фізіології» потрібно опрацювати тестові завдання англійською мовою з бази «Крок 1». Наприклад, «A woman complains of pain in the right

iiiac regrnn. Palpation detects there a soft, mobile, and painful intestine. What is the intestine being palpated? Варіанти відповідей: Cecum; Sigmoid colon; Rectum; Ascending colon; Jejunum»; «Blood serum analysis of the patient with acute hepatitis shows increased levels of alanine aminotransferase (ALT) and aspartate aminotransferase (AST). What changes on the cellular level can result in such developments? Варіанти відповідей: Cell destruction Disturbed energy supply to the cells; Disturbed cellular enzyme systems; Damage to intercellular interactions». Використання саме оригінальних тестів з бази даних «Кроку 1», підвищує зацікавленість студентів до професії та сприяє оволодінню англійською мовою, що підтверджується аналізом опитування студентів 2 курсу: 78% респондентів вказують, що їм набагато легше проходити он-лайн підготовку до іспиту, маючи навички в опрацюванні англійських тестів та медичної термінології.

Висновки і пропозиції. З метою покращення оволодіння майбутніми лікарями англійською мовою, успішної здачі «Кроку 1», набуття медичної компетентності потрібно при вивченні не лише предмету «Іноземна мова (з професійним спрямуванням)», а й при опрацюванні спеціальних медичних дисциплін, наприклад «Медичної хімії», «Анатомії», «Гістології, цитології та ембріології», «Медичної біології», складати завдання, які сприяють реалізації поставлених задач: переклад термінів, складання ситуаційних задач та участь у рольових іграх, створення презентацій, проектів, есе, веб-квестів, участь у лекторській групі. Студенти краще засвоюють термінологію англійською мовою під час вивчення медичних дисциплін, що підвищує інтерес до обраного фаху та сприяє самовдосконаленню. В перспективі плануємо проаналізувати використання іншомовних професійно-мовленнєвих вмінь, які проявляються у володінні іноземною мовою під час здачі «Кроку 1»: порівняти кількість правильних відповідей у тестових завдань українською та англійською мовами та розробити методичні вказівки для викладачів з метою покращення результатів та для студентів з метою ефективного засвоєння навчального матеріалу.

Список літератури:

1. Аврахова Л.Я. Англійська мова для студентів-медиків. Київ : ЗАТ «Атлант ЮУМСі», 2003. 169 с.
2. Бірецька Л.С. Формування англійської лексичної компетентності майбутніх лікарів у професійно орієнтованому читанні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 «Теорія і методика навчання: германські мови». Київ, 2015. 33 с.
3. Князян М.О. Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Ізмаїл, 2007. 445 с.
4. Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти. URL: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1812904-v-ukrayini-zat> (дата звернення: 15.02.2020).
5. Красненко О.М. Удосконалення лексичної компетентності ІТ студентів при вивченні англійської мови. *World science*. March, 2018. № 3(31), Vol. 5. С. 21–26.
6. Очеретна О.Ю., Гончаренко М.Г. Вивчення англійської мови за професійним спрямуванням в контексті формування акмеологічної культури майбутніх фахівців морського права. *Молодий вчений*. 2018. № 9(61). С. 57–59.
7. Стрільчук Л. М. Актуальні проблеми післядипломної освіти лікарів загальної практики-сімейної медицини. *Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»*. 2015. Том 15. Випуск 4(52). С. 301–304.
8. Knyazyan Marianna, Mushynska Natalia. The formation of translators' research competence at the universities of Ukraine. *The journal of teaching English for specific and academic purposes*. 2018. Vol. 6, № 3, pp. 21–30.

References:

1. Avrakhova, L.Y. (2003). *Anhliys'ka mova dlya studentiv-medykiv* [English language for medical students]. Kyiv: CJSC Atlant YuUMCi, 169 p. (in Ukrainian)
2. Biretska, L.S. (2015). *Formuvannya anhlo-movnoyi leksychnoyi kompetentnosti maybutnikh likariv u profesiyno oriyentovanomu chytanni: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: 13.00.02 «Teoriya i metodyka navchannya: hermans'ki movy»* [Formation of English-speaking lexical competence of future physicians in professionally oriented reading: abstract. diss. for the sciences. degree of Cand. ped. Sciences: 13.00.02 "Theory and methodology of teaching: Germanic languages"]. Kyiv, 33 p. (in Ukrainian)
3. Kniazian, M.O. (2007). *Systema formuvannya samostiino-doslidnytskoi deialnosti maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov u protseci stupenevoi pidhotovky. Avtoref. dis. doc. ped. nauk* [The system of forming of independent-research activity of would-be teachers of foreign languages in the process of degree preparation. Abstract of doc. ped. sci. diss.]. Izmail, 445 p. (in Ukrainian)
4. Kontseptual'ni zasady derzhavnoyi polityky shchodo rozvytku anhliys'koyi movy u sferi vyshchoyi osvity [Conceptual principles of public policy for the development of English in higher education]. Available at: <http://www.unn.com.ua/en/news/1812904-v-ukrayini-zat> (accessed 02.15.2020).
5. Krasnenko, O.M. (2018). Udoskonalennya leksychnoyi kompetentnosti IT studentiv pry vyvchenni anhliys'koyi movy [Improvement of lexical competence of IT students in studying English]. *World science*. Vol. 5, no. 3(31), pp. 21–26. (in Ukrainian)
6. Ocheretna, O.Y., & Goncharenko M.G. (2018). Vyvchennya anhliys'koyi movy za profesiynym spryamuvanniam v konteksti formuvannya akmeolohichnoyi kul'tury maybutnikh fakhivtsiv mors'koho prava [Studying English by professional direction in the context of formation of acmeological culture of future specialists of the law of the sea]. *Molodyy vchenyy* [Young scientist]. No. 9(61), pp. 57–59. (in Ukrainian)
7. Strilchuk, L.M. (2015). Aktual'ni problemy pislyadyplomnoyi osvity likariv zahal'noyi praktyky-simeynoyi medytsyny [Actual problems of postgraduate education of GPs-family medicine]. *Visnyk VDNZU «Ukrayins'ka medychna stomatolohichna akademiya»* [Bulletin of the Ukrainian Medical Dental Academy]. Vol. 15, Issue 4(52), pp. 301–304. (In Ukrainian)
8. Knyazyan Marianna, Mushynska Natalia. The formation of translators' research competence at the universities of Ukraine. *The journal of teaching English for specific and academic purposes*. 2018. Vol. 6, № 3, pp. 21–30.